

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
8 Ianuarie st. v.
20 Ianuarie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 2.

ANUL XX.
1834.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Din pulberea iubirii...

Din pulberea iubirii mele
O mică floare a crescut,
Și vigelii cumplit de grele
Pe bieta floare au trecut.

Dar ea de loc nu veseceșce,
Pare c'abiă a înflorit —
Regretul care me sdobesce
E vecinic nou și nesfârșit!

Veronica Micle.

Dus de val.

— Novela. —

— Nu me uită, Mario! — țise tinerul, cu sufletul plin de 'ndoioșare. Nu me uită; căci lumea asta-i mare și frumoasă, dar n'are farmec și bine pentru cari se te uit. Voiu merge și voiu incunjoră lumea, și decă-mi va imbiă toate comorile ei: eu le voiu ignoră și voiu vini la tine. Dđeu așa se-mi ajute!

— Nu te jură, Sandre! Inima omului e schimbătoare. Noi nu cunoșcem încă lumea și farmecele ei. Să nu luăm numele lui Dđeu indeșert! Eu îți cred, și te-oiu așteptă. Să ajung bine, să ajung rău: eu voiu gândi la tine, și te-oiu așteptă. Eu nu chiem pe Dđeu de mărturie, dar nu te voiu înșelă.

Și plâneau amândoi.

Tinerul i puse pe pept un trandafir, și-l sărută. Marița i dădu un buchet de „nu-me-uită”, și-și intinse buzele la cea din urmă sărutare.

Și s'au despărțit.

Copila a ramas, tinerul s'a dus — pe marea vieții.

Și i-a luat, pe unul valul, pe altul vântul; și i-au dus; pe unul încóce, pe altul incolo.

Unde se vor opri, Dđeu scie. Că lumea e mare și largă, marea e lată și afundă.

* * *

Sandru eră intr'un oraș mare din Italia.

Avea bani mulți, umor bun, și eră tiner.

Cu acestea ajutore intră in cele mai bune cercuri; făcu cunoscințe, și-i curgea viața ca laptele.

Făcea excursiuni, cercetă balurile, ținea loge in teatru, și eră de față in tot locul, unde se presentă frumosul și arta

Și eră copil frumos, cu multe desterități sociale. Avea mulți amici intre bărbați, și mare trecere intre dame.

Și peste toate acestea eră un tiner solid și nobil, și avea maniere elegante, și un aer de cavalier.

Astfel ajunse la un rol in societăți, plăcut intre tineri și favorit intre dame.

Dar marea nu se póte trece fără de valuri.

Sandru ținea cuartir frumos intr'un loc de frunte, unde ședea singur, având numai un servitoriu.

Intr'o sêră, sosind acasă, la capêtul scârilor il așteptă servitoriul, cu un plic la mână.

— O scrisóre foarte urgentă, — țise, și-i dădu scrisórea.

— Fóрте urgentă! Măi, fóрте urgentă, — vorbiă el ca și când ar vorbi cu sine, și 'ntr'asta rupse sigilul și despătură scrisórea.

Eră 'ntr'un aer bun; dar după ce ceti scrisórea — deveni serios.

In cuvertă a fost un bilet, și pe bilet scris, cu o scrisóre fină de mână femeieșcă:

„O damă nefericită cere ajutoriul Dtale. Dela promenadă 'n sus lângă vale este o grădină frumoșă cu o vilă nouă. Ací te voiu așteptă ađi de sêră. Iulia.”

Sandru ceti biletul, și eră-l ceti.

Ei, nu e de calculat — cugetă el. O damă nefericită cere ajutoriu; un cavalier e datoriu să i-l dea.

Timpul eră spre sêră; deci își schimbă vestmintele și alergă pe scări in jos.

* * *

Din sus de oraș eră un parc frumos, și 'n miiloul parcului un edificiu pompos, adevêrat castel.

Acêsta eră vila domnului Belini.

Domnul Belini nu se tragea din familie aristocratică, dar devenise aristocrat prin averea lui, care se țicea că ar fi fóрте mare.

Ducea casă mare. Avea cunoscințe largi, și-i cercetau casa toate familiile cu nume.

Vêra ședea la vilă, făcea petreceri de vêră și vênătóre mari; êrna se tragea la oraș, adună giur mare, dădea serate și jocă rol.

Ce se cređi, ce se nu cređi — Dđeu mai scie; dar unii țiceau, că nu ar fi așa de avut precum se arêta. Orbiă lumea, și lumea se lăsă ca să-i lege ochii.

Avea o fêtă frumoșă, singură moștenitóre. Deci curtisaniu nu lipsiau.

Intr'o sêră frumoșă pe damicela Iulia Belini o aflăm singură intr'un ânghiu al grădinei.

Ea şedea la umbra unui arbore.

Capu-i eră plecat pe mână, şi cu ochii privia larg naintea sa.

Faşa-i eră palidă, ai dice că suferi; dar eră frumósă, şi frumséta ei chiar prin palidéta căştigá un nimb poetic.

Pe o cărare se ivi un tiner elegant, şi ţinú oblu cătră ea.

Eră Sandru.

Iulia i eşi nainte, şi-i intinse mâna.

— Poţi să ierti, domnule? — întrebă ea cu o privire ângerescă.

— Dcă aş avé ce să iert...

— Ai, domnule. Ţi-am făcut o cale, şi vreu să-ţi fac şi un lucru.

— Sânt fericit a sta in serviciul domnişorei Iulia.

— Ţi mulţamesc, domnule. Nu m'am indoit. Dar ascultă, te rog...

Iulia aréta lui Sandru loc lângă sine, apoi începú :

— Domnule, eu sânt mirésă!

Sandru voi să-i facă un compliment; Iulia îl reţinú.

— Aşteptă, domnule! A fi mirésă nu e totdeuna a fi şi fericită. Ah domnule, acel ânel mic aşá strînge de réu câte odată.

Sandru — chiar fără voie privi la ânelul ce eră pe degetul ei.

— Domnule, eu sânt tineră, şi doresc o inimă iubitoré; părinţii mei insé s bêtrâni şi-şi mai doresc rang şi un ginere avut. Étă isvorul réului! Eu sânt mirésă, mirésa unui bêtrân avut. Eu nu-l iubesc, şi am resisat până unde am putut. Dar m'au cufîrîns impregiurările şi me string, am fost silită să dic da. Dar nu voi fi soţia lui!

— Te compătinesc, Iulio; ce e rolul meu?

— Mâne mi-a fi nuntă, şi eu nu pot să scap. Dar sânt decisă până la cele din urmă. Mâne sérá voiú eşi din ospeţul nunţii, şi voiú luá lumea asta dintr'un capét, şi voiú merge.

Tinerul zimbí cu durere.

Iulia continuá :

— Am o mátuşă. Vreu să ajung la ea, şi atunci voiú fi scăpată. Dar am să merg totă nóptea, să calc o cale lângă, să trec un codru, şi ce e mai mult să trec printre ómeni.

— Pricep, ai lipsă de un conducător.

— Am lipsă de dta. Domnule, pe calea acésta voiú să scap, séu dcă nu: apoi voiú scápá in mórté. Dta eşti cavaler, ai nobleţá şi curagiu...

Tinerul se plecá, alterat cumva de laudă.

* * *

Castelul domnului Belini strălucia de lumini, mica suná dulce, toiul munţii se auđia pe fereşti — — — dela castel pe un drum pulberos alergau doi călăreţi, repede ca vântul. Un bărbat şi-o femeie.

Iulia scăpase, şi acompaniată de Sandru mergeau.

Luna răsăriá de după dél, nóptea eră frumósă, cail mergeau ca vântul — — dar din castel se auđia musica departe 'ntre déluri. Şi-i petrecea ca un glas de cobă, ca un glas réu, i petrecea ca gândul unui lucru réu isprăvit.

Eră la međul noptii când ajunseră 'ntr'o culme de dél. Giur impregiur pădure seculară, in pădure umbre negre, şi 'n umbre se părea că véd umblând gândurile omului nefericit.

— Domnule, nu mai pot. Calea me cboseşte, gândurile me sfêrşesc, — dîse Iulia suspinând greu.

Sandru stăitú pe loc, şi sâring jos, i ajută să se cobóră.

In culme eră o poeniţă mică, luna lucia pe ei cu totă lumina, şi-i făcea mai palidí decát cum erau.

Iulia işi puse capul pe umérul cavalerului seu, şi stând aşá obosită, privi lung acolo in pădurea aceea négrá, in umba aceea inspăiméntátóre.

Şi de ce privia mai mult, de aceea vedea mai bine. Dar ce vedea, Dómne!

Vedea ca intrupate tóte gândurile ce petrec şi icipesc pe omul nefericit. Vedea un mire avut şi ambiţios uneltind şi fâurind curse şi clevete, auđia sóptele ce se şoptiau in urma ei, şi vedea ah, un om bêtrân şi cărunt plângend de durere şi de ruşine, pe tată-seu.

Trupul i eră obosit de drum, sufletul de greutatea cugetelor sale, şi inima ei portá o taină sântă, o taină ce alungá pe om din pace la neodihnă, din bine la réu.

Mieđul noptii eră aprópe, şi pădurea eră lină. Numai când şi când se auđia un sunet, un frémét, un glas din codru, din culmi şi de pe văi.

Cine scie ce sunete? Ei nu le-au mai auđit in veci; dar aşá-s de vaste, de tainice şi de misterióse! Óre nu-s ele nişte sunete de cobă, ce o strigă, şi o sparie să steie pe loc?

A privit la ceriu, ca şi când ar aşteptá o minune de mângăiere.

Ceriu eră serin şi instelat, se părea o biserică sântă şi mare, biserica lui Dđeu.

Ţinérul i-a luat capul in braţe, o a acoperit cu manta, i-a aşternut o batistă pe ochi, şi i-a făcut pat pe braţul lui.

— Nóptea trece, Iulio, adormi; eu te voiú păzi!

* * *

Iulia a adormit pe braţul tovarăşului seu; dar cugetele nu au adormit. Că adorme trupul, dar sufletul nu adorme 'n veci.

Omú acél bêtrân, chipul acél plângătoriu, figura aceea sântă a părintelui seu nu a adormit. Se părea că-i dice: tu fugi de mine, dar eu te urmăresc ori unde, eu Ţi-s tată, trebuie să te păzesc.

Chipul acél sânt privia la ea cu ochii scáldaţi in lacrămi, şi ea n'avea curagiu să-l privescă. Nu o dojenia, nu incrută, nu-i dicea o vorbă de supărare, dară lacrămile acele ce se scurgeau pe faţa aceea sbêrcită, ah cum o acúsau.

Iulia incepea vorba: értă-me, am iubit şi am urit, doue simţuri mari şi grele, nu le-am putut invinge.

Bêtrânul intorcea faţa. Işi ascundea lacrămile. El, cel nevinovat; naintea ei, cea vinovată.

Şi atunci incepeau a plânge pădurile in giurul ei, un plâns doios, ca o rugăciune.

Apoi se auđiau tropote de cai, ea vedea călăreţii cum vin, negri şi spulberaţi. In frunte viniá o figură négrá şi posomorită, figura mirelui, figura unui bărbat ambiţios şi compromis. O persecvau pe ea. Cugete şi sunete, ómeni şi lacrămi — tóte pe ea o persecvau.

Acuma se auđi o voce puternică, de care i se cutremurá tótá fiinţa. Iulia să tređi.

A adormit pe braţul unui tovarăş bun, şi s'a tređit cu capul pe pământ.

Deschise ochii, şi ce vëđú, Dómne!

Naintea ei, in mijlocul poenei doi bărbaţi faţă 'n faţă. Ţineau pistólele 'ncordate şi Ţintiau. Eră Sandru şi cu mirele ei.

Intre ei státea cu pletele albe bêtrânul ei părinte, şi cu mâna redicată strigând:

— Staţi, mai am un cuvânt...

Dar in acest moment se auđi o detunătură cumplită. Pistólele se descărcară deodată, şi mirele căđú mort.

Iuliei i se 'ntunecă lumea. Dar mai vëdù până ce bëtrânul ei tată se apropiã de Sandru și bătându-l pe umër ñise: bine ai nimerit bãiete, dar ai nimerit pe unul, și murim doi: el și eu.

* * *

In castelul domnului Belini erã o turburare generalã. Un om alergã in sus, altul in jos, cu pași repeði, cu fața schimosită.

Servitorii s'adunau doi-trei la olaltã, și șoptiau.

Tot ñnsul sciã ceva, și nici unul nu sciã nimicã.

Domnul Belini erã in salon cu doi domni. El șe-dea pe un fotel și se intãritã a face o fațã nepãsãtore; dar o rumenelã pe umëru obrazelor, și doue vergi negre pe lângã ochi il tradau.

Cei doi domni ședeau la mësã. Unul dictã, celalalt scriã.

Intr'o odaie micã stãtea singurã Iulia, și priviã confusã naintea sa.

Odatã se ivi o fëtã de casã. Iulia își redicã ochii.

— Unde e tata?

— In salon!

— Cu cine?

— Cu doi domni!

— Cu doi domni? Și ce fac?

— Domnul șede, și cei doi domni scriu.

— Scriu?

— Ba, n'am ñis bine. Unul spune din gurã, și celalalt scrie.

— Ce?

— Nu sciũ!

Fëtã din casã erã eși, și Iulia remase singurã.

— Doi domni! Cine sũnt acei doi domni, și ce scriu așã des deminëtã? Așã cugetã Iulia, și-i pãrũ rëu cã nu a intreat mai de amërentul.

Dar fëtã de casã se ivi erã. Și pe fața ei se vedeã ceva straniu, ceva gelnic.

— Ce e?

— Domnul ve invitã la sine. Dënsul ve aștëptã in cancelarie!

Iulia se sfiũ cumva.

Ar fi dorit sã sciã ceva, dar tãcũ, și luându-și un șal, porni.

Intrã in cancelarie, cumva sfiitã și fricõsã, ca și pëcãtosul la spovedanie.

Bëtrânul ședeã pe un fotel mare, cu niște hãrtii la mãnã.

(Incheierea va urmã.)

V. R. Buticescu.

Descãlecarea a doua a Tërii muntenesci.

Genealogia familiei Monea din Venetia dela Grigorie visterul lui Negru Vodã 1185.

Cãlugãrul basilit Samuil Clain, in manuscriptul seu „Istoria Domnilor Tërii romãnesci și ai Moldovei“ (Annales Principum Transalpinorum et Moldavicornum), vorbind despre inceputul Domniei lui Radu Negru, ne spune urmãtorele:

„Am aflat in Tëra Fãgãrașului in comuna Venetia-de-jos, in zidul casei lui Ionascu Monea, fost Vicariu general al clerului din Transilvania, o pëtrã cu urmãtoreã inscripțiune“. Aici Samuil Clain ne comunicã tectul acestei inscripțiuni familiare, dar caracterele se copiasse greșit in multe locuri, și o mare parte a legendei a ramas pãnã astãzi nedescifrabilã.

O altã copiã de pe acësta inscripțiune o fãcuse pe la anul 1860 dl Ioan cav. de Puscariu, fost prim-cãpitãtan al Tërii Fãgãrașului, pe care dsa a avut amabilitatea a ne-o pune la dispozițiune in cursul acestei publicațiuni.

Testul inscripțiunii lapidare din Venetia, așã dupã cum ni-l comunicã dl Puscariu, este urmãtorul:

VIXIT. GR. I. VENET		US ANNO D
1185. GENEALOGIA	<i>Armele</i>	GIA AUTHEN
TICA MO		NESTI
CA. GREGO	<i>Vicariului</i>	RI, VENETUS
THESAUR		RI, VAIVODAE
NIGRO: A	<i>Ionascu</i>	QVO DONATUS
IV. VALIBUS		CV: SILVIS ET
CAMPIS: GEN:	<i>Monea</i>	GREGOR, SECNDUM

A. 1216): HIC G. GRIGOR. EX QVO MAILATH FI 1250:) LI A KOMANA ET II GRIGOR: HI DIVISI 1279:) M. I^A VAL: KUTSULATA K. H. VAL. G. III VAL 1390:) = VENETIA ET RIVULU SALSUV. SORT S ET GR. GEN. III GRIGOR, KOMAN, STOICA, THOM: DIVISI GR. QUARTã INTEGRA SORTIT, GEN. STEPHANU Gr. 1449:) HIC. GE. SALAMONE (: A MATRE MONE DICT | | :) ET STEPHAN | MONE. SALAMON. GEN. MAN MONE. 1499. HIC. G. STEPHAN MONE II. HIC GEN. VOIK MONE. HIC G II. MAN MONE. HIC GEN. IOANNE MONE EX QVO IONAS MONE V. VICAR, G. 1728.

Pe care noi o citim astfel:

Vixit Grigoriu primus Venetus Anno Domini 1185. Genealogia authentica Monestica. Gregorius Venetus Thesaurarius Vaivodae Nigro (sic), a quo donatus quatuor vallibus cum silvis et campis; genuit Grigoriu secundum Anno 1216. Hic genuit Grigoriu ex quo Mailath, 1250 filia Komana et secundus Grigoriu. Hi divisi (1279) Mailath primam vallem Kutsulata, Komana secundam vallem, Grigoriu tertiam vallem (1390), hoc est Venetia(m) et Rivulum salsum sortiti sunt, et Gregorius genuit tertium Grigoriu, Komaniu, Stoicam, Thomam; divisi Grigoriu quartam integram sortitus genuit Stephanu, (et) Grigoriu (1449). Hic genuit Salamonem (a matre Mone dictum) et Stephanu Mone. Salamon genuit Man Mone 1499. Hic genuit Stephanu Mone. Salamon genuit Man Mone 1499. Hic genuit Stephanu Mone secundum. Hic genuit Voik Mone. Hic genuit secundum Man Mone. Hic genuit Ioannem Mone, ex quo Ionas Mone venerabilis Vicarius generalis. 1728.

Acësta inscripțiune o traducem in limba romãnã astfel:

A trãit Grigore cel dintëiu Venetianul in anul Domnului 1185. Genealogia autenticã a Familiei Monea (e urmãtoreã). Grigorie Venetianul, visterul lui Negru-Vodã, din partea cãruia a fost dãruit cu patru vãi, cu pãduri și cãmpuri, a nãscut pe Grigorie al doilea (anul 1216). Èr acesta a nãscut pe Grigorie, din care s'a nãscut Mailat, (1250) fiica Comana și Grigorie al doilea. Aceștia impãrțindu-se (1279), Mailat a cãpëtãt valea a treia (1390) adecã Venetia și Pãriul sãrat. Și Grigorie a nãscut pe al treilea Grigorie, pe Coman, pe Stoica și pe Toma. Aceștia impãrțindu-se, Grigorie a cãpëtãt intrëgã valea a patra, și a nãscut pe Stefan și pe Grigorie (1449). Èr acesta a nãscut pe Solomon (care, dupã mãmã-sa s'a numit Monea) și pe Stefan Monea. Și Solomon a nãscut pe Man Monea (1499). Acesta a nãscut pe al doilea Stefan Monea, èr acesta pe Voicu Monea, acesta pe al doilea Man Monea, și a-

cesta pe Ion Monea, din care s'a născut Ionascu Monea venerabilul Vicariu general. 1728.

Reposatul Samuil Clain insotise această inscripțiune cu următoarele observațiuni :

„De unde va fi luat Ionascu Monea genealogia această, densusul nu ne spune. Dar scim, că Ionascu Monea eră un bărbat învățat și pôte a luat-o din hârtiele familiei sale, fiind că nu putem crede, că un astfel de bărbat ar fi voit să mințā. Resultă din acest document, continuă Samuil Clain, că Negru-Vodă a trăit pe la anul 1185, dar fiind că-l numesce numai Negru, care este epitetul familiei, și nu-i ȳice Radu-Negru, putem să presupunem, că Negru-Vodă din anul 1185 va fi fost moșul ori strămoșul lui Radu Negru-Vodă*.

Deosebirea însă, care o face aici bătrānul Samuil Clain, între Negru-Vodă moșul ori strămoșul, și între Radu Negru-Vodă descăleătoriul, este din acest punct de vedere cu totul de prisos.

Cel mai vechiu scriitor, care a vorbit de acest domn, cronicarul Giacomo Luccari, in analele Ragusei tipărite la a. 1605, numesce simplu Negru pe Voivodul, care a descălecat din Făgăraș in Țera romānescă. Tot Negru-Vodă il numesce Miron Costin pe la anul 1684 și Negru-Vodă i ȳice Iosif Benkő in opera sa asupra Transilvaniei, tipărită la anul 1778.

Nu suferă așa dară indoielă, că inscripțiunea lui Ionascu Monea se referă la importantul voivod, care după cum ne spun cronicile a descălecat din Țera Făgărașului in Muntenia. Și fiind că inscripțiunea din Veneția stabilește o dată cronologică pentru domnia lui Negru-Vodă, domnia, care coincide cu epoca descăleării, din acest punct de vedere nu putem trece peste această genealogiă, fără de a o supune la un esamen critic.

Intrebarea, care ni se presintă aici este următoarea: se pôte ȳre admite: că Negru-Vodă ar fi părăsit Țera Făgărașului pe la finele secolului al XII-lea (1185) ori pe la inceputul secolului al XIII-lea (1215, după pisanian din Câmpul-lung), și anume cu totă casa lui și cu o mulțime de norode, Romāni, papistași și Sasi, după cum ne spune „Istoria Țerii romānesce“, sēu cu partea cea mai mare de Romāni, după cum susține Benkő, in opera sa asupra Transilvaniei: — maximus Valachorum numerus sub Duce — Negruot emigravit.

Din fericire ne-a ramas din secolul al XIII-lea o seriă intrăgă de documente cu privire la Țera Făgărașului, mai multe chiar, de câte ne-au ramas din această epocă despre toți ceialaltți romāni: din Oltenia, din Bănat, din părțile Transilvaniei de peste Olt, din Maramureș și Moldova. Cunoșcem in fine și epoca, in care Țera Făgărașului a fost de nou colonisată și această colonizare cade in timpul domniei lui Vladislav I, Domnul Țerii-romānesce, care la anul 1372 se intitulează: Voivod al Munteniei și Ducele noiei colonii a Țerii Făgărașului (Vajuoda transalpinus et Dux novae plantationis terrae Fogaras. Fejer, IX. 4. 477).

Vom cercă așa dară pe basa documentelor contemporane să urmărim evenimentele Făgărașului dela 1372 inapoi, spre a vedē cât timp Țera Făgărașului a fost lipsită de popor, și anume când se incepe aceea epocă memorabilă, in care Făgărașul se vede că a fost deșertat.

Cel mai vechiu document in această privință și care in mod indirect aruncă o lumină asupra Țerii Făgărașului este o diplomă a regelui Andreiu al II-lea din a. 1211.

In anul 1211 regele Ungariei Andreiu al II-lea conferesce Cavalerilor teutoni (Cruciferis de hospitali Sancte Marie) intrăgă Țera Bărsei, adecă ȳinutul din par-

tea orientală a Țerii Făgărașului și până in culmile Carpaților.

Regele Andreiu descrie aici cu precisiune frontierele ȳinutului, ce-l dăruiesce cavalerilor teutoni, și este o impregiurare fȳrte remarcabilă, că frontierele acestui teritoriu atāt spre apus, cât și spre miēdăȳi se estind numai până la punctele de unde se incepe Țera Făgărașului. Limitele Făgărașului erau așa dară respectate in diploma regelui Andreiu dela 1211. Tot odată regele Andreiu numesce ȳera Bărsei o ȳeră lipsită de popor și nelocuită (terram desertam et inhabitatam).

Dēcă așa dar Făgărașul pe la anul 1211 ar fi fost o ȳeră părăsită, atunci nu suferă indoielă, că regele Andreiu sēu ar fi dăruit cavalerilor teutoni și teritoriul acesta, fiind că Făgărașul in epoca de atunci încă se mărginiā cu Cumanii (versus Cumanos), sēu cel puȳin ar fi luat ȳre-cari mēsuri pentru apărarea frontierelor dela Turnul-roșu și până la pasul Branului, de ȳre-ce cavalerii teutoni erau chieșați de regele Andreiu, ca să apere frontierele Transilvaniei in contra incursiunii Cumanilor (ad custodiendum confinium. Fontes rer. Austr. II Abth. XV. 1. 10) și in timpul acesta domnia Cumanilor se intindea spre apus până in Olt, ȳr spre miēdănopte până in Carpații Transilvaniei.

Din fericire însă această importantă cestiune este pe deplin lămurită in altă diplomă a regelui Andreiu, dată cavalerilor teutoni cu 11 ani mai târȳiu, adecă la anul 1222.

In vechime intogma ca și astăȳi comunicațiunea din apus cu Țera Bărsei, sēu cu ȳinutul Brașovului, se făcea sēu prin Țera Făgărașului (Terra Blacorum), sēu prin Secuime (Terra Sicularum). Și regele Andreiu ca să inlesnescă cavalerilor teutoni această comunicațiune cu Țera Bărsei, le concede la a. 1222: ca nici dēnșii, adecă cavalerii teutoni, și nici ȳmenii lor să nu plătescă nici o vamă, când vor avē să trecă prin Țera Secuilor sēu prin Țera Romānilor (Item concessimus, quod nulum tributum debeant persolvere, nec populi eorum cum transierint per terram Sicularum aut per terram Blacorum. Fontes rer. austr. II. Abth. T. XV. p. 18)

Este așa dară evident, că pe la anul 1211, cât și pe a. 1222, Țera Făgărașului avea o poporațiune stabilă romānă; mai mult se constată din acest document, că pe la a. 1222 Țera Făgărașului se numiā Terra Blacorum și că acest teritoriu romānesc avea o administrațiune națională, fiind că se luā vamă dela ȳmenii, cari treceau prin ȳera dēnșilor.

Nu aflăm așa dară in epoca dela 1211—1222 nici cea mai mică umbră de părăsire a Țerii Făgărașului, de și această epocă eră fȳrte aprȳpe de anul 1185 când ne spune inscripțiunea dela Veneția, că ar fi trăit Negru-Vodă, Ducele sub care au descălecat romānii din Făgăraș in părțile meridionali ale Carpaților.

Cu un an mai târȳiu, adecă la anul 1223 Papa Honoriu al III-lea, intr'o scrisȳre patentă adresată cavalerilor teutoni, ne spune următoarele: Și regele apoi a mai adaus la donațiunea sus amintită (la Țera Bărsei) și castelul, ce l'ați construit voi de nou, și care se numesce Cuteburg, precum și un teren, care se intinde dela hotarele acestui castel și până la hotarele Blachilor. (Addidit postmodum idem Rex donationi praedictae castrum quod Cuteburg nominatur de nuo constructum a vobis nec non a termino ipsius castris terram quandam quae procedit usque ad terminos Blacorum et ab indaginibus Almagie in parte altera protenditur vsque ad aque ortum, que Bursa vocatur, et inde ad Danubium vsque procedit. Fejer III, 1. 423).

(Va urmă.)

Nic. Densușian.

Logodiți din Rusia mică.

Fulg de nea.

lorică floricea.

Veți cicórea de colea,

Vesceđi-vei ca și ea...

Étă, étă, un fulg de nea!

Măi băiete, dragul meu.

Étă, étă că ved eu

Un pěr alb in capul teu!

Trece vremea, tóte trec

Și se schimb' și se petrec;

Dintr'un fulg și un pěr dalb —

Câmpu-i alb, pěrul meu alb.

V. B. Muntenescu.

Roșeța ceriului.

Mai ales poporul, care nu cunoște causele adevărate ale fenomenelor naturii, se umple de fior, când întimpiņă în calea privirilor sale un ce neindatinat. Min-tea sa puțin desvoltată nisuesce să dea óre-care espli-care la atari visiuni, și drept aceea corespundēnd fi-orului amintit, afirmă, că va fi bătălie séu fómete, ori ciună, cărora va deveni victimă partea cea mai mare a omenimei.

Naturaliștii raționali nu se liniscesc până când află, decă nu cauza adevărată — cel puțin o hipotesă, din care fără de sofisterie să se pótă esplică fenomenul ne-indatinat.

De mai multe luni vedem séra și deminéța un spectacol neindatinat: ceriul ni se aréță la vest ca și o pară de foc indată după apunerea sórelui, de ase-menea diminéța la ost înainte de răsărire. Pe mai mulți am audít, așa dară imi va fi și mie permis a numi acel fenomen „roșeța ceriului“.

Este adevărat, că omului nu i-s deschise căile până în adâncul infinitului, séu decă ve place să susțineți contrariul, atunci trebuie să admiteți, că acestei ființe enigmatice nu-i sânt disponibile atâte puteri, ca să penetreze infinitul. Inaintăm și intr'o direcțiune și in alta și ne stabilim așa numite principii, pe care le considerăm drept adevăruri absolute, cu tóte că luând dintr'un punct de vedere mai nalt, pot fi tocmai in contrarietate cu ceea ce susținem noi. Întru cât ni e dar posibil, să cercăm a află un espedient ca să delăturăm panica, de care este cutrierată omenimea, ér de altă parte să versăm nițică lumină asupra cunoscințelor cosmologice moderne!

De multă vreme nu a fost băntuit atât de cumplit pământul nostru de cutremur și de erupțiuni vulcanice, ca in ȓilele noastre. Atât in lumea nouă, cât și in cęsta vechiă se întēplă sguduitori cumplite și fórtle dese. Lava, care a ingropat in fierbințile sale valuri Herculanul și Pompei de odinórá, devine pe multe locuri atât de amenințátore, in cât ómenii, cari locuiesc pe lângă inflăcăratele guri ale pământului, de și-i dóre inima după strămoșesca lor patrie, totuș disprețuind câte greu-

tăți tóte, stau la moment gata să plece, séu că se cugetă in preséra judecării celei din urmă. De aici unii pretinși cunoscători de ale firei s'au decis a resolvi roșeța ceriului din multele erupțiuni vulcanice cam astfel: „cu deosebire vulcanii din Java și insulele celelalte ale archipelagului indic sânt atât de vehemenți, in cât își aruncă lava până prin cele mai indepartate straturi ale atmosferei, și lava acęsta insoțită de fumul cel gros, ce se innaltă din vetrele cumplite ale vulcanilor sânt suficiente, pentru ca să esplicăm dintr'ensele roșeța ceriului“. Cine voiesce să credă, nu sacrifică nimic; din parte-mi adaug numai, că in imediatele regiuni ale craterelor sórele va trebui să se arete ca și pe timpul unei intunecimi totali de sóre, ceea ce in faptă nu se întēplă, pe când pe de altă parte roșeța ceriului se aréță peste intrégă fața pământului.

Eram prunc de șapte ani, când me jucam in vale cu prietenii de-a cucurbeul. Ne umpleam gura cu apă și stând intr'o direcțiune anumită față de sóre, improșcam apa din gură in formă de picurei ca prin sítă. Minune i ȓiceam toți la cucurbeu, căci din istoria biblică invēțarăm, că prin acest semn a asigurat Dȓeu pe om să nu se mai témă de alt potop. Dar mai ajungēnd cu timpul și prin alte cărți m'am convins și eu cu mulțimea, că penetrând raȓele solari atare picur de apă sub anumite condițiuni (și aceste sânt chiar cele ce pe nesciute le aflarăm și noi ca prunci), se desface tocmai in cele șapte colori ale cucurbeului. De aici s'au esplicat aurora dimineții și crepusculul de séră, de aici sorii cei falși, precum și cercurile cele din giurul sórelui și a lunei etc. Poporul scie, că fiind séra la apus ceriul roșu va urmá plóe și din 10 casuri ghicesce de opt ori. Pentru ce? Pentru că in stratul invecinat al atmosferei se află mulți aburi de apă! Care să fie inșé cauza, că intrégă atmosfera pământului să se fie im-plant dintr'odată până la saturațiune cu aburi de apă? Nici un dat nu avem ca să putem susține, că a crescut căldura pământului, pentru ca de aici să afirmăm apoi că apele pământului au scăđut și aburii născuți dintr'ensele s'au innaltat până in cele mai indepartate straturi ale atmosferei, unde prefăcēndu-se in nenumerate prisme optice să ne ofere admirabilul, dar și in-spăimēntătorul spectacul!

Nu-și aduce a minte omenimea să mai fi durat roșeța ceriului atăta vreme și încă să fie vizibilă pe tótă fața pământului! Așa dară nici din apele pământului nu s'au putut desvoltá dintr'odată atăția aburi, ca să sature părțile cele mai indepartate ale atmosferei, căci și decă ar fi existat in pământ o atare causă, gravitațiunea nu ar fi admis, ca aceste părțicele materiali să se urce la innaltimi atât de considerabile, unde numai un paș le mai trebuia, ca să intre in domeniul pozitiv al puterii centrifugali, adecă să se smulgă cu totul de sub influința pământului și să producă póte revoluțiune meteorologică pe suprafața cutării lumi, pe cari nefericirea o va fi portat in calea acelor masse de abur! Intr'alt loc putem află cauza pentru roșeța ceriului, după cum se va vedé in urmátóriele.

Pământul se întórcce pe lângă sóre in cunoscuta sa cale eliptică. Scie și poporul, că mai ales in noptile cele incântátore ale lui august și octombre cad mii de meteori. Acești meteori, supuși la analiză chemică, ne aréță, că și ei constau din elemente ce constituiesc pământul și tóte ale sale. De aici invederéză apoi, că universul este crucișat de corpuri migrátore care, de și prin lupte vehemente, totuși se așeȓă pe cea dintēi lumee ce o intimpină. Atotputēncia lui Dȓeu admite să presupunem, că la crearea lumii s'au imprăsciat și alte corpuri migrátore prin univers, afară de meteori. Plin este universul de părțicele materiali, căci dórá nici vacuul lui Torricelli, in sens strict, nu este vacuu! Așa

despre cari am vorbit, „Traian“, „Fóia Societății Románismul“, „Ghimpele“, „Telegraful“, „România liberă“, au publicat multe din producțiunile aceluia care in politică, precum și in literatură, „și-a îndeplinit — după cum se exprimă un necrolog — datoria de cetățean și bun Român“.

Atâta sirguintă unită cu greutatele misiunii de institutor, trebuia să fie fatală poetului. Fiind de o constituție nu tocmai puternică, el începuse în timpul din urmă a se simți din ce în ce mai slab și de aceea devenia din ce în ce mai trist. Dar el își găsea mângâierea în lucru. Își formase un plan uriaș: acela de a scrie un roman istoric al cărui principal erou să fie mărșă figură a lui Mihaiu, realizatorul un monument al unității naționale. Acesta era să fie unul din cele mai frumoase monumente înălțate spre amintirea vitézului pe care Dacia nu-l încăpea, a vitézului care când sună din cornu-i

Eroii din morminte
Își scuturau țărina, șurmat de umbra lor,
Cu peptul dă năvală, cu vulturul-nainte,
Ducând cu el în luptă un neînvingător!

Opera lui era să cuprindă trei părți: Mihaiu june, Mihaiu Ban și Mihaiu Domn. Și-acosta lucrare întinsă, al cărei subiect măreț i cloceia de un an în pept, trebuia până 'n sfârșit să i-l sdrobecă pentru a se revărsa în pagini admirabile. Scurtescu era răpit de subiectul lui și într'atâta se absorbia scriind la el, că adesea nu încetă din scris de cât atunci când zorile veniau să stingă cu aripele lor strălucitoare lumina slabă a feșnicului îngălbenită și ea de obosela vegherei.

Ori-de-câte-ori, revenind acasă, trebuia să trec pe de 'naintea localului școlii unde ședea acum, mi-aruncam privirea spre rëndul al doilea și stam adesea locului privind cum umbra-i naltă și slabă se zugrăvia pe ferestrele-i ce dă spre apa Dimboviței care, rostogolindu-și a-lene undele-i negre, șoptia monoton la pôlele zidirii.

Ș-atunci, în totdeuna mi-l inchipuam astfel cum el zugrăvise pe omul gânditor :

Sub rața unei lampe ce palid licăresce,
In cât abia p'o carte scriptura se zăresce,
In mijlocul tăcerii stă omul gânditor,
Și-ascuns in sînul nopții d'a tuturor privire,
Străbate, cercetază universala fire
Și lasă fără margini gândirii sale sbor.

Cu fața scheletosă și veghi îndelungate,
Ca statua tăcută cu buzele 'ncleșate,
Priviți-l dus pe gânduri; l'ați crede 'n somn profund.
Vorbesce-i, nu te-atinge; atinge-l, nu te simte;
Prin alte lumi p'etu de cutezătoare-i minte;
Idei nenumerate in s'apu-i se ascund.

Tóte aceste obositoare veghere de nópte, unite cu obositoare ocupățiune de zi, consumau puterile ca flacăra unei lampe uleiul într'ensă, și, in primăvera anului 1879, ne mai putem lupta împotriva rēului cel doboriă, trebui, cum n'avea pe nimeni care-ar fi putut să-l ingrigescă de aproape, să intre in spital.

Cunoscut și iubit de toți, in spitalul Colentina unde intrase, Scurtescu fu obiectul celor mai binevoitoare atențiuni. Aședat într'o încăpere deosebită, el fu cu deosebite ingrigit; dar rēul nu mai avea îndreptare. Cea din urmă oră când l'am vădut, pe la sfârșitul lui marțe, era într'o așa stare de slăbiciune, in cât cu greu cineva l'ar fi putut recunoște. Abia mai grăia; cu tóte aste nu credeam că mórtea să fie atât de aproape. Plecai cu inima sfășiată. Nu trecură trei zile și in noaptea de 31 marțe 1879 când — sublimă coincidentă — creștinii sērbătoriau invierea lui Christ, și el, un Christ obscur, își dede sufletul.

A doua zi,

In ora dimineții, când totul se descéptă,
Când, după aurora, și sórele s'ascéptă,
S'anunță tristă veste. Când tuciuul a sunat,
Surprins atunce omul din mersu-i se opresce,
In minte-i vine omul, la dēnsul se gândesce:
„Așa e: încă un suflet din lume a sburat!“

Si cine este omul ce-acum trece din lume?
Căci clopotul, cu glasu-i, ascunde al seu nume.
E suflet și e suflet: și toți ca unul mor;
Dar sânt ómeni d'acea ce trec fără de viétă,
A căror umbră négră n'o mai distingim din cétă;
Sânt alții căror vecii respectă urma lor.

Scurtescu nu era din cei de 'ntéiu și când tóta creștinătatea repetă din patru părți de lume: „Christos a iniat!“ ori cine putea să repete acelu care se ducea din mijlocul nostru, ceea ce și el șisese lui Bolintean :

Dar cine îndrăznesce să-ți trîmbețe peirea,
Când tu reintri 'n viétă, când tu te-ai înălțat?
Noi nu-ți tânguim mórtea, ci-ți laudăm mărirea:
Tu n'ai murit, poete, ci ați ai iniat!

Directorul școlii sale i transportă rămășițele la locuință, unde prietenia i făcú tóte onorile. In ziua de 3 aprilie, cea din urmă a Sântelor Pașci, una din acele de sērbătore primă-vēratecă, când firea 'ntregă renasce la o nouă viétă, numeroșii lui prieteni il insoțiau la cimitirul Sânta-Vineri-Nouă, unde fu inmormântat cu mare pompă. Și d'altmitrelea el era un invișunat protivnic a tot ce e fast. Dragostea lui cătră simplu și firesc găsiă că

Pompa e lăsată pe sēma celui care
Aici numai prin pompă insemnătate are.

Veți tu pe cel ce-o lume la grópă il conduce?
Atâta slavă 'n lume mai póte ca s'apuce:
Cătându-l peste-o oră nici urma nu-i găsesci!

Cimbale și fanfare la cei ce-și iau adio,
Er nu celor ce timpii sânt o eternă dio.
Sē dați pompe acelor in aur imbrăcați.

Morți, ve petreceți morții: pe vii nu-i ingropați.

*

Simțiri nobile, gândiri mari, suflet ales, Scurtescu era inzeștriat cu tot ce trebuie unui om spre a fi folositor Societății, némului seu, și perderea lui este o adeverată pierdere pentru literatura noastră. Chiar adversarii lui politici sânt unanimi a recunoște că „acest demn june... care a — iubit binele, frumosul și adeverul... era unul din acei tineri onesti cari cu increderea și virtutea lor ascund o parte din turpitudinile partidului din care fac parte“.*

Pe lângă cele doué volume: „Poesii“ și „Teatru“ ce-a publicat in 1877, el ne-a mai lăsat in manuscript partea I din romanțul istoric al lui Mihaiu, care, de și a scris 76 côle și mai bine, e încă neterminată; un început de novelă „Teofil și Manasia“, intreruptă in momentul cel mai interesant; un alt început de novelă „Un episod la Plevna“ din care a scris numai vr'o 4—5 pagine; discursuri ș. a. Teatru: dramele „Stefan Rareș“, pe care cetitorii „Familiei“ o cunosc; „Brutus“ in cinci acte și in prosă; un act din „Părvu Banul Craiovei“ și 48 versuri dintr'o dramă „Mórtea lui Cesar“. Poesii: 36 versuri dintr'o poemă avēnd drept titlu: „Gh. P.“

* 4 Marțe

incepēnd cu o descriere a insulei Creta; o satiră inti

* Necrologul din „Resboiul“ dela 5 aprilie 1879.

tulată: „Romant în versuri”, din care a scris 14 pagini mari, neterminată, plină de aluțiuni și digresiuni mușcătore și alta: „Frumoasa desfrânată” abia începută. Aceste două, împreună cu satira admirabilă din volumul său de poezii intitulată: „Un sânt prelat”, ne dă convingerea, că satira era firescul talentului său și că, trăind, ne-ar fi dat producțiunile cele mai reușite în genul acesta. „Un sânt prelat” poate fi citat cu tot subiectul și modul ore-cum libere în care e scris ca model în genul satiric.

Afară de acestea, o mulțime de alte scrieri ale sale zac imprăsciate prin diferitele foi periodice ce au apărut și au dispărut ori mai apar, între cari o dramă: „Mirésa la mormânt”; mai multe studii asupra istoriei patriei, teatrului și literaturii dramatice, învățământului; poezii fugitive, o serie de stanțe contimpurane și un lung răspuns în versuri adresat unuia din criticii săi. Adunarea acestui material atât de numeros pe cât de imprăsciat, cum și publicarea lui la timp, e cel mai mare semn de iubire ce putem arăta memoriei celui care nu mai este și care, pe cât a trăit, și-a împlinit menirea ce el atribuia poetului: să cânte pe-a sa lăra

Dureri și fericiri,
Lăsând apoi în lume —
Alătura c'un nume —
Și cânturi și gândiri!

București, decembrie 1883.

A. C. Șor

Logodiți în Russia mică.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 17. —

Russia-mică, cu alt nume: Ucraina, formeză partea sudică a Rusiei europene. Se împarte în patru guvername: Kiew, Charkow, Tschernigow și Pultawa.

Charkow e renumit pentru considerațiunea, că eroicul apărător al Plevnei, Osman pașa, după căderea acestei forterete, acolo ș-a petrecut timpul de prizonier.

Russia mică e una din provinciile cele mai impostrate și mai roditoare ale Rusiei, din cauza acesta se și consideră ca un magazin de cereale al țarului. Bunătatea pământului se și cunoște pe poporul care locuiesc acolo. Acesta este mai sănătos, mai bine făcut, mai vênjos, mai curajos decât poporul din alte părți.

Bărbații sunt resboinici, călăreți foarte buni; femeile escelază prin frumsețe, credință și diligență. Ca bărbații, și femeile au talie naltă, păr negru și mai ales ochi vênți.

Portul lor popular e foarte pitoresc. Femeile tinere, fără d'a fi cochete, se știu îmbracă frumos și cu gust.

Bărbații se ocupă în deosebi cu agronomie; mulți fac negustorii, puțini vreu să apară domni, dar toți sunt resboinici.

Instrumentul lor național de musică este balalaica, un fel de gitară, cu care toți știu cântă. Poesia populară și la densii e foarte productivă.

Ilustrațiunea din nr. presinte înfățișeză o părechie logodită din districtul Pultawa.

I. L.

Doine și hore din popor.

— Din Bănat. —

I.

Bagă Dómne luna 'n stele,
Sé me duc unde mi-i gele;
Bagă Dómne luna 'n nor,
Sé me duc unde mi-i dor;
Bagă Dómne luna 'n cétă,
Sé me duc la mândra 'n brață!

II.

Am o mândră ca ș'o cruce
Și la sapă n'o pot duce:
Diminéța-i róua mare
Și se udă pe picióre;
La amiél, la mîncătură,
Se negresce de căldură;
Éră cându-i pe 'nserate,
De-ostenită, nu mai póte.

III.

Cucuruz dela irugă,
Me băgai la popa slugă;
Popa-i slugă, io-s stăpân,
Preotésa-i fierbe fên,
Preotésa fierbe óue,
Popii doue, mie noue.

IV.

Cucule din lemn domnesc,
Mi-ai cântat, că mai trăiesc,
Mi-ai cântat, că voiu trăi
Și mândruța m'a iubi.
Cucule din lemn domnesc,
Nu-mi cântă, că mai trăiesc;
Insedar mi-ai tot cântat,
Că mândruța m'a lăsat!

V.

Dă-mi Dómne, ce-oiu cere eu,
Patru hoi la plugul meu,
Ș-o muiere lucrătóre,
Cându-i vremea să se scóle.

VI.

Trecui valea mort de sete,
Me 'ntélnii cu doue fete.
Aș iubi pe cea mai mare,
Cea mai mică-mi place tare;
Aș iubi pe cea mai mică,
Cea mai mare doru-mi strică.

VII.

Trecui valea ș-un păreu,
Me 'ntélnii cu socru-meu.
El din graiu așa-mi grătă:
— Ia voirice feta mea,
Că-ți dau șese hoi cu ea!
— Sé-mi dai șesă și mai șesă,
Feta ta nu-mi trebe 'n casă;
Ci-mi trebue lucrătóre,
Feta ta dórme 'n picióre:
Pân' ajunge la tălpige,
Trebe-i ață și cărlige.

Culese de

Alesandru Tuducescu.

C u g e t ă r i.

— Medicul ar fi bolnav decât totă lumea ar fi sănătósă.
— Urêsc înțelepciunea la copii.
— Temerea face pe ómeni cinstiți, ér nu consciința.
— Cel mai bogat este acela, care doresce mai puțin.
— Nu omoriți pe criminali, omoriți, crima!

Epistole din Viena.

— 14 ianuarie 1884.

(Esposițiuni, — căderea moralei, — serbarea ajunului anului nou.)

Oragele mari sânt cuibul curioși-ăților, scene pe care sub ochii a sute de mii de suflete se realizează cele mai curioase și mai estravagante idei, atât bune cât și rele.

După ce am vădut în toamna trecută esposițiia electrică cu minunile și splendorea ei, esposițiia istorică cu raritățile ei de pe vremea Turcilor, se pun hotelierii și restauranții și arangază o esposiție de arta bucătăriei. Ideia este curiosă, vor dice stimatele cetitóre zimbînd, precum am dis noi toți înainte de acesta cu câteva zile. Dar decă vom acceptă cuvintele memorabile ale înțeleptului rege prussian Frideric II, că totă cultura provine din stomac și de vom luă în considerare însemnătatea deosebită ce și-a căștigat astăzi acesta artă, vom recunoșce, că ideia otelierilor este justificată. Mulțumită zelului neobosit al comitetului aranjător, compus din cei dintei restauranți din loc; și mai pe sus de toate, mulțumită Innaltului Protectorat, ce Majestatea Sa Impărătesa Elisabeta a avut grația a primi, esposițiia a reușit cât se pôte de bine. Cercetarea din partea publicului a fost extraordinară, dar cei mai mulți din cari au vizitat-o, au eșit — nemulțumiți.

*

Abia a început carnavalul, abia a început sgomolul și feeria balurilor și veselie publicului vienez a fost sgduinită prin doue evenimente, care de și au caracter privat, au produs mahnire generală până în cercurile cele mai innalte și au pus pe conducătoriii capitalei pe gânduri.

Sera la 5^{1/2} ore, într'una din cele mai cercetate strade ale Vienei, unde nu stă povoiul de ómeni nici pe o minută, doi bandiți necunoscuți au năvălit asupra unui zăraf ce-și avea prevălia în acea stradă, l'au rănit de mörte, i-au omorit un copil de 9 ani, au rănit de mörte pe alt copil de 11 ani, precum și pe guvernanta copiilor, au luat banii pe cari au pus mâna și s'au depărtat fără să-i fi observat cineva.

Al doilea eveniment și mai inspăimântător e descoperirea unui ucigător de profesiune, care de mai mult timp professază cea mai teribilă măestrie. Hugo Schenk a înșelat o mulțime intrégă de fete cu promisiuni de căsătorie, a pus mâna pe zestrele ce aveau biete fețe, pentru că după aceea în diferite chipuri se le stingă vieța. Polițiia a izbutit până acum să descopere un șir întreg de omoruri de acesta natură. comise de acest demon.

Rău stăm cu moralul public, rău! Din ce înaintăm în cultură, din ce scădem par că în moralitate. Se vorbește despre înmulțirea personalului polițienesc, despre diferite măsuri pentru siguranța publicului, toate lucruri foarte frumoșe, dar taina inimii omenesci, mulțimea ideilor ei care personal din lume o pôte descoperi? Să ne păzim dară și să dicem cu strămoși noștri: O tempora, o mores!

*

În 31 decemvre st. v. în presera anului nou am avut și noi Români de aici o sərbătóre și cu cât mai rari sânt astfel de sərbători românesci pe aici, cu atât mai mare este efectul ce-l produc asupra noastră.

„România Jună“ ca totdeauna, așa și în acest an, a serbat acesta zi, care este totodată și aniversarea întemeiării acestei vrednice Societăți.

Festivitatea a fost impreunată cu o serată de declamațiuni și piese musicale, executate toate de membrii Societății, cari de și diletanți în aceste doue sublimе arte, au ridicat foarte mult caracterul serbării și continuând pe acesta cale vor puté-o duce departe.

Veselia a fost generală, precum este totdeauna Românul când aude o horă veselă séu o doină, de care se cutremură piscurile Carpaților prin țera noastră; și decă-l impresionează de acasă, efectul ce-l produc asupra lui într'o țera străină este nemărginit.

La 12 ore anul vechiu a plecat la sunetul jalnic al unui marș funebru ducând cu sine iluzii pierdute, speranțe frante, dar lăsând în piepturile noastre un lanț lung de dureri și — deodată cu o lumină feerică apare anul nou, ér în inimile noastre noue iluzii, noue speranțe își ocupă locul. An nou fericit, fericit an nou! își urază toți amicii, toți cunoscuții, vrënd par că se făurască în acesta clipă tainică tot viitorul necunoscut. Așa ar fi, decă chiar în acesta sera n'ar umblă prin întunerecul nopții ursitórele nevădute spre a face ursita tuturor sufletelor omenesci.

S'au ținut mai multe toasturi și anume în locul prim pentru vieța îndelungată a Majestăților LLor Impăratul Francisc Iosif și pre grațiosa Sa Consörtă Elisabeta, de cătră președintele Societății dl I. T. Mera, pentru îndelungata vieța a Maj. LLor Regele României Carol și Elisabeta, de dl vice-președinte P. German, pentru dl V. Alecsandri, care își serbă ziua onomastică, de dl Doctor etc.

Iubitului nostru poet Alecsandri Societatea i-a adresat în acea nópte áneă următorea telegramă:

„Dlui V. Alecsandri, Mircesci!

„Societatea „România Jună“ întrunită în sediata festivă în presera de San-Vásiu Ve urază vieța îndelungată pe gloria și mândria noastră națională! Mera president“.

Petrecerea s'a sfărșit spre diminéta.

An nou fericit, dorim din parte-ne „României Jună“, acestei Societăți care își cunoșce frumoșa misiune și care înainteză neîncetat pe calea progresului. Fie sigură „România Jună“, că publicul român o cunoșce și o va sprigini totdeauna pe acesta cale de înaintare.

Rho.

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 1/13 jan. 1884.

(Societatea „Armonia“ din Botoșani, — o excursiune a Societății „Armonia“ din Cernăuți, — mörtea unui conte germán.)

În Botoșani din România s'a înființat prin inițiativa dlui Alesandru Saint-George anul trecut societatea „Armonia“ pentru incuragiarea și propagarea artei musicale. Dumineca într'a 11/23 dec. 1883 stil v. societatea acesta a dat în sala teatrului din Botoșani prima sa serată musicală, sub dirigiarea artistică a dlui I. Honterth. Sala și logele erau ocupate de un public numeros și distins.

Programul acestei serate a fost următorul: Ouverture națională de A. Flechtenmacher; Nocturne, trio pentru vioră, flaută și piano de I. Behr, executat de dnii I. H. Chessyn (vioră), Alesandru Saint-Georges (flaută) și Orchis (piano). „Heimliche Liebe“ de Gavotte, executat de întregul orchestru. La Favorita, fantasia de Donizetti, pentru orchestru. Duo din „Doi luntrași“, cântec rusesc, executat de dnii I. Herescu și I. Filipp.

„Congres național“, potpouri pentru o rechestru de I. Honterth.

Sala eră cam slab luminată. Inceputul eră anunțiat pentru orele opt, însă publicul lăsă să fie așteptat până la ora nouă.

Cât pentru execuțiunea artistică a producțiunilor, nu putem de cât să felicităm pe membrii acestei societăți, care in un timp scurt a dat adevărate probe de progres. Felicităm in particular pe dl Alesandru Saint-George, pe adevăratul fondator al societății „Armonia“ și tot odată inima tuturor întreprinderilor din Botoșani!

*

Prin inițiativa dlui Alesandru Saint-George s'a făcut dizele trecute o strinsă legătură între societățile filarmonice „Armonia“ din Cernăuți și „Armonia“ din Botoșani. Societatea Cernăuțiană „Armonia“ va plecă într'a 22/1 1884 stil vechiu la Botoșani, spre a da acolo împreună cu societatea „Armonia“ de acolo un concert. A doua zi se va arangia in onorul oșteților Cernăuțeni un bal in sala teatrului național de acolo. După preparările făcute in Botoșani credem, că primirea societății Cernăuțene o să fie din cele mai cordiale.

*

Dizele acestea se impușcă contele Carol Athems, fiul lui Frideric conte Athems, c. r. camerar al curții vieneze, proprietar mare din Austria și Stiria etc. Repausatul conte Carol Athems studiă drepturile la universitatea din Cernăuți, unde petrecea de patru ani. In contele Athems perd Românii pe unul din cei mai buni amici ai cauzei române. Vinind dlui din Viena își însuși in câteva luni perfect limba română. Nu eră un Român, cu care să nu fi vorbit dlui românesce, și să nu se fi bucurat de amicēta lui. Nu eră un sătușor seu mănăstioră in țeră, unde să nu fi fost contele Carol Athems și să nu se fi interesat de referințele și traiul românesc. Ori unde viniă și intră, avorbiă in limba română cu accentuarea sa nemțescă și se petrecea in limba română. Se vorbesce, că visitând dlui mai multe case boeresci românesci cum sânt cele din Bucovina, cari duc mai bine cu limbi străine de cât cu cea română, respuse la întrebarea unor dame in limba francesă in limba română și le silise astfel a vorbi românesce. Convenind într'o zi cu un rezeș rusificat, i respuse la întrebarea lui rusescă in limba română: „Mta ești Român și nu vorbesci românesce“, rușinând ca străin și om de stare innaltă pe un Român, care s'a lăpădat de limba sa și paradéză ca Român cu limba slavă. Ademenit de cătră unii străini, intră într'o corporație germăna cu principii de duș, unde fiind silit a se ocupa necontentit cu arme, își inzestră locuința sa cu fel de fel de arme. Vinind într'o sēră iritat a casă, luă pistolul de pe pārete și se impușcă.

In tot orașul curséză fel de fel de anecdote despre cauzele sinuciderii acestui conte germăna poporal și amic al Românilor. Se adeveri aci proverbul românesc, cine āmlă cu sabie, de sabie va muri. La inmormēntarea lui vēdurām și pe slābiul tatāl lui, pe cameraul Frideric Athems și mai că tot orașul eră plin de compătimire. Românii au perdut in contele Carol Athems un amic sincer și devotat cauzei lor. Fie-i țerina ușorā!

Dionisiu O. Olinescu.

C e e n o u ?

Sciri personale. Dl V. Stroescu, din Odesa, a dat Academiei române suma necesară spre a tipări colecțiunea proverbelor române de Gulescu. Manuscrisul se

afli in arhivele Academiei. Cheltuelile se vor urcă la 20,000 l. — Dl Apostol Mărgărit, cunoscutul luptător pentru drepturile românilor din Macedonia, se afli de câteva zile in Bucuresci. — Dl Atanasiu Răcz, fost vice-comite al comitatului Timișorii și actualminte deputat dietal, fu distins cu ordul corōnei de fer cl. III. — Dl Paul Dragoș, pretor in Șomcuta-mare, a fost decorat cu ordul corōnei de fer cl. III pentru stăruințele sale la înființarea spitalului din Șomcuta-mare. — Dl Gabriel Vertic, subjude r. in Năsēud, fu numit judecător la tribunalul cin Bistrița.

Hymen. Dl Ioan Habor, teolog absolut al diecesei Lugoșului, la 9 l. c. ș-a serbat cununia cu dșora Iuliana Pop in Lugoș. Ca nași au funcționat dl dr. Ioan Maior avocat tot acolo cu dōmna soție, ēr soră de mireasă a fost dșora Sidonia Maior. După actul cununii, sēvērșit prin dl protopop I. Tamaș, unchiul miresei, Rds. D. canonic Petru Pop, intruni sēra la o mesă bogată un public frumos. Acolo erau canonicii: Andrei Liviu, Ioan Mădincea cu dna soție, dl și dna Maior, dna Ecaterina Stoian n. Panaiot. domnișorele surori Ana și Aurelia Cobilaș, Sidonia Maior, Mariți Perian, Mariți Popescu și altele, dimpreună cu mai mulți tineri. Fiind post, danț n'a fost, ci societatea ș-a petrecut cu cāntări și jocuri sociale. In deosebi mare efect a produs dșora Ana Cobilaș, care cu vocea sa dulce și flessibilă a cāntat doue cāntece. Asemene și dnii Jivanca, Popovici, Virgiliu Popescu, (carele se afli tocmai in ajunul d'a-și părăsi patria,) și Simeon Tamaș. — Dl Ales. Nasta s'a logodit in sērbătorile Crăciunului cu dșora Irina Constantinides in Brașov.

Ajunul anului nou in Timișōra. Neobositul d. președinte al Reuniunii de lectură română din Timișōra. P. Opriș, voind să facă membrilor Reuniunii o sēră plăcută la închiderea anului vechiu și la inceputul anului nou, a arangiat un concert cu dans și tombolă, in localitățile dela „3 regi“ in suburbiul Fabric. Invitări speciali nu s'a făcut. Membrii a avut intrare liberă și acele familii pe care membrii le-a adus cu sine. Tōtă petrecerea a avut un caracter familiar. Programa concertului a fost următōrea: Motto: „Cāntarea, cāntarea unesce, cine cāntă nu îmbētrānesce“. 1) Stefanescu: „Rēndunela“, cor de bărbați. 2) V. Alecsandri: „Revederea“ poezie declamată de dșora Maria Crastanescu. 3) Ernst: „Carnevalul din Venetia“ executat pe flaută și clavier de dnii George Constantin și C. Kárrász. 4) Fr. Schubert: op. 4 a. „Souvenir trist“, poezia de P. Opriș, solo pentru bas, cāntat de dl George Trăilescu. 5) Ketterer-Durand: Fantasiă din „Faust“, executată pe clavier și harmenium, de dna Alesandrina Opriș și de dl C. Kárrász. 6) Schipek: „Luntrașul“, cor de dame și de bărbați. 7) Iustin Popfiu: „Cāntec contimporan“ poezie, declamată de dșora Persida Regep. 8) Porumbescu „Sinaia“ poezie de Ventura, cor de dame și de bărbați. Tōte piesele au fost executate bine și acoperite cu aplauze. După câteva piese de dans, a urmat tombola. Patru-deci și șese de dame și domni au dāruiit pentru arangierea tombolei 82 obiecte, cari sortindu-se, a dat 26 ambo, 19 terno, 17 cuaterne, 12 cuinterne și 8 tombola. Multe a fost de o valōre mai insemnată, intre cari și o tombolă viă — un purcel. Aprōpe 400 de carte s'a vēndut, mai ales prin dame sēra. A fost damă care la moment a vēndut 45 carte. Jocul acesta a durat doue ore cu cea mai viuă interesare și incordare. Mulți au cāștigat peste așteptare. Venitul bruto peste 70 fl. și de ore-ce spesele fac numai cam 30 fl. ecă și cu asta ocaziune a mai cāștigat cassa Reuniunii până peste 40 fl.

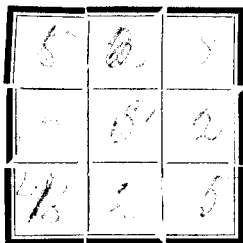
Reuniunea română de gimnastică și cāntări din Brașov a arangiat a treia zi de Crăciun in sala otelului „Nr. 1.“ o convenire colegială, la care se in-

fățișară și óspeți. Programa a fost executată escelent de corul de dame și bărbați; dșóra Elena Popovici a cântat cu mult efect un solo, ér dșóra Elena Dimitriu a declamat o poesie cu mult sentiment. In sfêrșit dl Lengeru ținú o cuvântare, după care urmă dantul.

Reflesiune la o rectificare. Budapesta 3/15 jan. Prin corespondința mea, publicată in nrul 50, precum sigur se va convinge ori-cine va ceti-o fără preocupățiune, nici măcar cu un cuvânt n'am atins de — „conferința confidențială“, ce stimabilul d. dr. Gall, in rectificarea sa din nrul precedente, ăice că s'a ținut la densus, ci am amintit numai, ca de exemplu pentru tema ce tractam, ceva ce sciam pozitiv, din directă informațiune, și am amintit aceea in mod de tot obiectiv, cu tótă reserva cuvenită, făr' a numi séu atacă pe cineva, deducându-mi curat numai nencrederea față de politica celor dela putere; tot asemenea nici prin vis nu mi-a venit, a ăice despre funcționarii din cestiune, că „li place a se codi prin taberele străine“; căci acolo unde am inserat această frasă, m'am reportat espres la „trecutul de 20 ani și mai bine“, ér de presente séu — viitoriu, n'am ăis un cuvânt. După acestea, pe cât de positive și esacte, pe atâtă și de inofensive, nu vęd, unde onorabilul d. dr. Gall a putut sé găsescă măcar și numai urme de o „ură“ și „patimă“ din partea mea?! Ba, adevérul spunënd, nu pot sé pricep, nici — pentru ce, nici față de cine?? — aceea pretinsă ură și patimă; mai vęrtos că, domnii la cari provocam eu, parte mare sânt dintre cei mai buni amici ai mei. — Prin urmare nu-mi remăne, decât sé-mi esplic visiunea ilustrului corifeu politic, din iritabilitatea sa noviciană, și ca amic vechiu și pățit, sé-l incredințez, că — rea călăuză este această iritabilitate prin valurile politice, in cari s'a aruncat *V. Babeș*.

Ghicitură numerică

de *Vilma Alesandru*.

Numerile 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. sé se așede in aceste 9 despărțeminte așa ca fie-care șir de 3 numere, din sus in jos, și curmeđișan, sé deie tot nrl 15.

Terminul de deslegare e 31 ianuarie. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 51 : „Carei, Asan, Ruso, Microscop, Elba, Nord, Samoil, Irlandesii, Lut, Vanilia, Avram“.

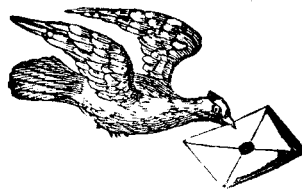
Literele inițiale cetite din sus in jos dau : „Car-men Sylva“; ér cele finale cetite de jos in sus dau : „Matilda Poni“.

Deslegare bună ni-a sosit dela dómnele și domni- nișórele : Emilia L. Bistrițian, Virginia German, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Mariți Lupan, Amalia Crișan, Georgina Popa, Aglae Droqli, Iosefina Popescu, Zoe Alesandrescu și dela dnii G. Moroșan, Ser-

giu Medean, Valeriu Magdu, Pompiliu Predovici, Georgiu Papp.

Premiul s'a dobândit prin dșóra Amalia Crișan.

Poșta Redacțiunii.

Dlui V. L. in B. Mulțămită pentru ajutor! Indolița însă nu e numai locală, ci aprópe generală. Atât mai mare e meritul aceluia, cari o combat cu succes.

Taci! Taci!

Dnei Z. R. in F. Ve mulțămim. Cele vor urmă.

Oraviția. In 1883 din „Familia“ au eșit 52 de numere, prin

urmare nu putem servi cu nr. 53.

Blasi. Din nr. 24 al anului trecut nu mai avem nici un exemplar. Decă ați fi reclamat la timpul seu, v'am fi trimis bu-curos; dar la jumătate de an — nu mai avem de unde.

Cand sufer. Nu se póte.

Fericirea. Idei vechi.

Călindarul săptămânei.

Điua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sër-bătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminea după botez. Evang. dela Mateiu o. 4 v. 6 a inv. 0.					
Duminea	8 20	Cuv. M. Dum		7 41	4 41
Luni	9 21	Sf. Mart. Poliect		7 41	4 42
Martți	10 22	Cuv. Păr. Grigorie		7 40	4 44
Mercuri	11 23	Cuv. P. Theodosiu		7 39	4 45
Joi	12 24	Sf. M. Tațiana		7 38	4 47
Vineri	13 25	Sf. M. Ermiliu		7 37	4 48
Sâmbetă	14 26	Cuv. Păr. cei uciși		7 36	4 50

Rugăm pe abonanții noștri sé binevoiescă a-și in-noi de timpuriu abonamentele; cei ce in restimp de 10 ăile nu vor responde prețul de abonament, vor primi dela noi ramburse poštale, căci cu abonamente a conto nici o fóie seriósă nu se póte sustiné. Cei ce nu mai vor sé fie abonanții noștri, sé ne innapoeizeze numerul acesta, ca sé-i ștergem din registrul abonanților.

Favoruri pentru abonanți. Abonanții noștri își pot comandá la noi urmátóarele scrieri cu prețuri fórtre reduce : „Ranele Națiunii“, roman in 3 tomuri, de Iosif Vulcan, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 10 cr.; „Novele“, de acelaș, in trei tomuri, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 20 cr.; „Mirésă pentru mirésă“, comedie in 3 acte, de acelaș, in loc de 1 fl. cu 25 cr.; „De unde nu este rentór-cere“, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, in loc de 1 fl. cu 25 cr. Asemene se ofere și portretul dlui Ion Brătian, in loc de 1 fl. cu 35 cr.

Tot la noi se mai află de vëndare urmátóarele scri-eri : „Lira mea“, poesii de Iosif Vulcan, un volum, 15 cóle, edițiune de lucș, 3 fl., edițiune poporală 1 fl.; „Dela Sate“ novele și schițe de acelaș, prețul 70 cr.; „Portretul Reginei Româncei“ in costum național, pe velin 60 cr., alta edițiune 40 cr.

In administrațiunea noastră se mai află de vëndare „Călindarul lui Păcala“ pe 1884, prețul 40 cr.

Din scrierile : Sclavul Amurului, Poesii, Panteonul Român, Tanda-Manda, Cavalerii Noptii nu mai avem nici un exemplariu.

Colectanții primesc dela 5 esemplare unul, al șe-sele, gratuit.

Redacțiunea „Familiei“,

Proprietar, redactor respunđător și editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.